

Република България
ИКОНОМИЧЕСКИ
И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ

СТАНОВИЩЕ

на тема:

**„ВЪЗМОЖНОСТИ И ФАКТОРИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА
МАЛКИТЕ И СРЕДНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ
В БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА НА ПЛАНИРАНЕ 2021 – 2027 Г.“**

София, 2020 г.

Икономическият и социален съвет (ИСС) включи в Плана за дейността си разработването на становище на тема: „Възможности и фактори за насърчаване на малките и средните предприятия в България за периода на планиране 2021 – 2027 г.“.

Разработването на становището бе разпределено на постоянната Комисия по икономическа политика.

За докладчик по становището бе определена Милена Ангелова – член на ИСС от група 1 - работодатели.

На своята пленарна сесия, проведена на 21 февруари 2020 г., ИСС обсъди и прие настоящото становище.

1. Увод и контекст

1.1 Икономическият и социален съвет (ИСС) отдавна настоява за ефективна, хоризонтална, национална Стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия (МСП), която да отчита интересите на различните подгрупи МСП – като например компании от реалния производствен сектор, микропредприятия, семеен бизнес, предприятия, традиционни предприятия, както и такива, разположени в отдалечени райони, и т.н.¹ Приветства стартиралата от страна на Министерството на икономиката работа по изготвянето на такава стратегия в светлината на заявената от Президента на Европейската комисия (ЕК) г-жа фон дер Лайен необходимост от „укрепване на МСП“ и ще следи с интерес изпълнението на обявения от ЕК план *“да предложи специална стратегия за МСП, за да се гарантира тяхното успешно развитие, посредством намаляване на административните тежести и подобряване на достъпа им до пазари”*².

1.2 МСП се нуждаят от специална стратегия и мерки за подкрепа, тъй като са особено уязвими спрямо все по-интензивната международна конкуренция, технологичната революция, сложното европейско законодателство, недостига на човешки ресурси, административните тежести, проблемите при достъпа до финансиране. С настоящия документ ИСС дава своя принос към изготвяните на национално и европейско равнище стратегически документи.

2. От “Мисли първо за малките!” към “Действай в полза на МСП!”

2.1 Като ротационен председател на Съвета на Европейския Съюз (ЕС) България постави акцент върху насърчаването на МСП, като поиска от Европейския икономически и социален комитет (ЕИСК) проучвателно становище на тема „Насърчаване на развитието на МСП в Европа, със специален фокус върху хоризонталното законодателство за МСП и спазването на принципа, залегнал в Акта за малкия бизнес „Мисли първо за малките!“³. Много от заключенията и препоръките в това становище са все още валидни³, доколкото не са предприети действия по тяхното прилагане на практика, и ИСС ги припомня и настоява да бъдат отчетени при изготвянето на Национална стратегия за малки и средни предприятия в България за периода 2021 – 2027 г. (Стратегията).

2.2 ИСС настоява за специални политики за развитие и мерки за подкрепа на МСП, които предвид предизвикателствата, предпоставени пред тях от бизнес средата, демографската криза и революцията в цифровите технологии, както

---

¹ [OJ C318, 23.12.2009, p. 22](#); [OJ C 226, 16.7.2014, p. 10](#).

² Political Guidelines “Union that strives for more” of President Ursula von der Leyen.

³ ОВ на ЕС, С 197, 8.6.2018, с. 1.

и от социалните и екологичните ангажименти, произтичащи от членството на България в ЕС, са особено необходими в настоящия, както и в предстоящия период за планиране.

2.3 ИСС настоява принципите, залегнали в Акта за малкия бизнес (SBA), да бъдат нормативно уредени в българското законодателство. Призовава за незабавни, внимателно обмислени и координирани съвместни действия на държавата и нейните институции – включително регионалните и общинските, заедно с национално представителните работодателски организации, с цел незабавно и реално подобряване на условията за бизнес за МСП.

2.4 ИСС настоява без отлагане да се приложи на практика принципът „мисли първо за малките“. Предупреждава, че всяко забавяне би било много опасно, тъй като МСП са изправени пред изключително сериозни предизвикателства – ожесточена конкуренция, глобализация, недостиг на човешки ресурси, нови форми на организация на производството и труда, нарастваща сложност и интензивност на информационните потоци, ограничени възможности за иновации, непрекъснато омаловажаване на ролята на предприемача, уязвими финансови пазари, затруднен достъп до финансиране, най-високите цени на енергоносителите в ЕС и висока зависимост от конюнктурни промени, при ограничени възможности за реакция.⁴ Ситуацията за МСП допълнително се усложнява от изключително комплексните изисквания за техническа стандартизация, права за интелектуална собственост, изискванията на Общите правила за защита на личните данни, пазарни злоупотреби от страна на търговски вериги и субекти с изкуствено създадено монополно положение, затруднен достъп до участие в конкурси за европейски и национални обществени поръчки и до глобални търговски вериги. За да се подпомогнат МСП, ИСС настоява бъдещата Стратегия да бъде основана на принципа „Действай в полза на МСП“.

2.5 ИСС отчита като пазарна възможност МСП да бъдат насърчавани да предлагат иновативни, високо специализирани продукти и услуги, с разпознаваеми и сертифицирани ключови характеристики, отговарящи на изискванията на потребителите. Предлага мерки, стимулиращи възвръщането на потребителската стойност като ключово конкурентно предимство⁵, които да залегнат в основата на една съвременна Стратегия, насърчаваща конкурентоспособността на МСП.

3. По-прецизно формулирани и по-ефективно изпълнявани политики за МСП

---

⁴ Различни проучвания, например на: Европейския парламент, 2011; Центъра за стратегия и оценки (CSES), 2012; Европейската комисия, 2008; ОИСР, 1998.

⁵ INT/883 Завръщането на „потребителската стойност“: нови перспективи и предизвикателства за европейските продукти и услуги“, становище на Европейски икономически и социален комитет.

3.1 ИСС настоява отдавна за актуализация на дефиницията за МСП. Като отчита, че подобна мярка сама по себе си не е решение за всички проблеми на МСП, ИСС напомня, че дефиницията е инструмент за осигуряване на по-добър достъп за МСП до финансиране и мерки за подкрепа. ИСС съжалява, че въпреки еднозначния резултат от консултацията по този въпрос, посочващ необходимостта от подобна актуализация, ЕК не предприема никакви действия в тази посока. Настоява до предприемането на подобни действия в България да бъде дадена свобода на МСП да избират на кои два от трите критерия в член 2 от Приложението към Препоръката⁶, въвеждаща дефиницията за МСП, да отговорят, вместо да им бъде налаган като единствен критерият за численост на персонала.⁷ Настоява българската държава да изиска от ЕС актуализирането на праговете, предвидени в чл. 2, като препоръчва те да бъдат уеднаквени с най-съвременния подход, възприет в Директива 2013/34/ЕС⁸, както и за пълна промяна или поне за чувствително облекчение на ограниченията, налагани от чл. 3.⁹

3.2 ИСС предлага Стратегията да въведе по-детайлизиран и диференциран подход при изготвянето на мерки за насърчаване на МСП, който да отчита широкото разнообразие и множеството различни характеристики на МСП. ИСС препоръчва да се отчитат специфичните характеристики на различните подгрупи МСП¹⁰ и техните различни правни форми и модели на дейност¹¹, така че в бъдещия програмен период да бъдат предвидени широка гама мерки за насърчаване на техния растеж, включително на основата на специални определения, отчитащи характеристиките на всяка целева подгрупа¹². При изготвянето на мерките следва да се ползват ефективни маркетингови подходи, основани на обективни проучвания, включително за качествените въздействия, постигнати от различните мерки, прилагани през настоящия програмен период.

4. Достъп на МСП до финансиране

4.1 Дългово финансиране

---

⁶ Чл. 2, Приложение, 2003/361/ЕК (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=LEGISSUM%3An26026>). Такова е и заключението от работата на Междуведомствената работна група, създадена от Министерството на икономиката, която да разгледа дефиницията за МСП и да предложи актуализирана дефиниция за микро-, малко и средно предприятие в контекста на планиране на Многогодишната финансова рамка 2021 - 2027 г.

⁷ Чл. 4, Приложение, 2003/361/ЕК.

⁸ Директива 2013/34/ЕС, 26 юни 2013.

⁹ Чл. 3, Приложение, 2003/361/ЕК.

¹⁰ ЕСО/433 „Семеен и традиционен бизнес“, становище на ЕИСК, т. 2.4.

¹¹ [ОВ на ЕС, С 345, 13.10.2017, с. 15 \(т. 3.2\).](#)

¹² [ОВ на ЕС, С318, 23.12.2009, с. 22; ОВ на ЕС, С 226, 16.7.2014, с. 10.](#)

- 4.1.1 Ускорените действия по стартиране на процедурата за приемане на България в Еврорезоната са залог за осигуряването на сигурна и предвидима икономическа среда за МСП. България трябва да настоява в съответните европейски формати Изискванията за капиталова адекватност, отчитащи подкрепата за МСП¹³ да бъдат засилени и регулациите да насърчават финансирането на реалното производство.
- 4.1.2 Стратегията да предвиди създаването на национален "кредитен омбудсман", към който МСП да могат да се обърнат при отказан достъп до кредитиране по неразбираеми за тях причини.
- 4.1.3 Ролята на Българската банка за развитие е много важна и следва да ѝ бъде отделено подобаващо място в Стратегията.
- 4.1.4 Съответните институции да изискват и анализират не само количествени, но и качествени данни при оценката на ефективността на прилагане на финансовите инструменти и особено при отпускането на кредитен ресурс от подкрепяни от ЕС кредитни линии, за да се уверят, че банките-посредници наистина го предоставят на най-нуждаещите се МСП¹⁴, а ако това не е така – то да се разкрият съответните причини¹⁵
- 4.1.5 Стратегията да предвиди ефективен механизъм, предотвратяващ случаи на фалити на МСП поради липса на оборотни средства, включително като насърчи банките да издават фирмени кредитни карти, които да поддържат кредитната история на съответното МСП, като на тази основа се позволи постепенното повишаване на кредитния лимит, при отчитане на банковата история без необходимост от допълнителни обезпечения.¹⁶
- 4.1.6 Стратегията да изследва и насърчи възможностите за създаването и ефективното опериране в България на иновативни платформи за партньорско (peer-to-peer) кредитиране, които имат сериозен потенциал като алтернативен източник за кредитиране на МСП посредством небанкови форми на финансово посредничество.

4.2 По-ефективно инвестиране на средствата от фондовете на ЕС

- 4.2.1 България да заеме твърда позиция, изискваща актуализиране и опростяване на правилата за държавните помощи, така че да се премахнат възможните

¹³ SME Supporting Factor on Capital Requirements.

¹⁴ За да се предотврати порочната практика на някои търговски банки да ползват евтиния ресурс, предлаган от ЕС, за да намалят лихвените равнища на свои лоялни клиенти, вместо да предложат изгодни кредити на възможно най-широк кръг МСП, които се нуждаят от тях.

¹⁵ <http://www.ebf.eu/wp-content/uploads/2017/06/High-level-principles-on-feedback-given-by-banks-on-declined-SME-credit-applications.pdf>.

¹⁶ Като унгарската карта "Széchenyi card".

източници на несигурност, рискове и пречки пред финансирането на МСП и по-специално тези, произтичащи от ограниченията за свързаност на физически лица, от наличието на държавно и общинско участие, принадлежност към холдингови структури и икономически групи, както и от други подобни ограничения, които МСП трудно могат да разберат и докажат. България да настоява пред Европейската комисия:

- да увеличи прага на минималната държавна помощ за определен период (например или на 300 000 евро за период от 3 години, или да се запази ограничението от 200 000 евро, но то да важи за период от 2 години);
- да издаде подробни ръководства за прилагането на правилата за държавни помощи с конкретни примери и обяснения на съдебни решения относно прилагането им, които да предоставят повече правна сигурност в дейността на управляващите органи;
- да предвиди мерки за актуализиране и повишаване на експертизата на управляващите органи по отношение на прилагането на правилата за държавни помощи. Правилата да защитават добросъвестните бенефициенти, особено в случаите, когато те са действали съгласно писмени указания от управляващ орган;
- да опрости правилата за държавни помощи и да ги прецизира, така че те да отчитат спецификите на различните подгрупи МСП, както и да създаде платформа за консултиране на МСП по тези въпроси;
- да прецизира определенията за свързани лица, включително на основа разглеждането на конкретни случаи и изготвянето на практически ръководства за проверка и удостоверяване на обстоятелствата;
- да прецизира практиките относно случаи на физическа свързаност и предвиждане на праг на чувствителност – например като процентно участие в собствеността (25% или повече);
- да регистрира съответната част от получена минимална помощ на основа на реалното изпълнение, или да изиска периодично прецизиране на договорената сума при поетапно изпълнение и отчитане на проекта. България да предвиди възможност бенефициентите да могат да намаляват размера на исканото финансиране в подадените от тях заявления при установено потенциално леко надвишаване на прага на минимална помощ, вместо да се отхвърля цялото проектно предложение;
- да стимулира управляващите органи да избират най-подходящия режим на държавна помощ с оглед потребностите на бенефициентите. Тъй като често регламентът за минимални помощи е най-безопасният и сигурен избор от страна на управляващите органи, те избират него, дори да не е подходящ за дизайна на определена операция, и това да ограничава потенциалния кръг от бенефициенти. Управляващите органи трябва да бъдат информирани за възможностите на регламента за блокови изключения, както и за всички други налични възможности, и да могат

свободно да го ползват, като правилно планират времевата рамка, която е необходима за това.

- 4.2.2 Системите за гарантиране на кредити са едни от най-успешните финансови инструменти, адаптирани към нуждите на МСП, и следва да се ползват по-широко в България.
- 4.2.3 България трябва да заеме твърда преговорна позиция и да настоява за включването на критерии, гарантиращи справедливо географско разпределение на ресурсите на програмите и мерките, администрирани на европейско равнище.
- 4.2.4 ИСС настоява България по-ефективно да следва принципа на партньорство¹⁷ при подготовката на финансовия период 2021 – 2027 г., така че да се осигури реално участие на работодателските организации при вземането на решения.
- 4.2.5 Грантовите схеми трябва да са по-добре ориентирани към нуждите на МСП и да отчитат специфичните потребности на различните подгрупи – например на микропредприятията.
- 4.2.6 Мерките за подкрепа на МСП са насочени основно към насърчаване на проучванията и иновациите и към стартиращите предприятия. Това са безспорно важни политики, но много малка част от МСП могат да се възползват от тях. ИСС настоява за по-разнообразни мерки за подкрепа, насочени към всички видове МСП и покриващи всички етапи от техния жизнен цикъл. Концепцията за иновации следва да бъде разширена, така че да включва също иновациите на процеси, бизнес модели, услуги, туризъм, креативната икономика и др., в които традиционните МСП също да могат да открият своето място.
- 4.2.7 Кохезионната политика трябва да предоставя еднакви възможности на МСП от отдалечените области, както и да подкрепя инвестиции от общ интерес, които да насърчават създаването и развитието на мрежи на сътрудничество между МСП и местните власти и институции. Да се предвидят специални права и привилегировано финансиране и подпомагане на МСП, опериращи в отдалечени или икономически по-изостанали региони, или на такива, занимаващи се с традиционни за съответния регион производства или дейности.
- 4.2.8 МСП от транспортния сектор – автомобилен, воден и въздушен, са лишени от подкрепа от фондовете на ЕС, тъй като не попадат в обхвата на никоя от

---

¹⁷ Регламент 1303/2013 (чл. 5), развит в Регламент 240/2014.

оперативните програми от 2007 г. до момента. ИСС призовава този проблем да бъде разрешен при подготовката на новата многогодишна финансова рамка за България.

4.3 Дялово финансиране

4.3.1 ЕК и държавите членки трябва да предоставят по-прецизна информация и менторство на МСП, за да могат те да разширят своето стратегическо виждане, като по този начин се подобри способността им да търсят и получават дялово финансиране. Тъй като традиционните МСП разчитат основно на дългово финансиране, тяхната информираност и разбиране за алтернативните инструменти са ограничени и техните поведенчески модели крият резерви по отношение на дяловото финансиране.

4.3.2 Организацията на МСП трябва да бъдат подкрепяни и насърчавани да развият у МСП дългосрочен стратегически подход спрямо финансирането, като им помагат да разберат как точно различните инструменти могат да отговорят на техните потребности от финансиране на всеки един етап от жизнения им цикъл.

4.3.3 Въпреки чувствителния прогрес по отношение осигуряването на иновативни форми на небанково финансиране като дялово участие, рисков капитал и др. те все още са недостатъчно развити в повечето държави членки.¹⁸

4.3.4 Необходимо е да се продължи създаването на благоприятен за МСП Съюз на капиталовите пазари, с пропорционални изисквания за листване и разкриване на информация и специални мерки за насърчаване, както и създаването на специализирани пазари за МСП в държавите членки.

5. Цифровизация на МСП

5.1 Цифровизацията и развитието на технологиите, които тя предполага, включително електронната търговия, не само представят важни възможности за МСП, но и предпоставят предизвикателства, които изискват промяна в културата, дейността и бизнес модела на МСП.

5.2 ИСС изисква гъвкав и цялостен подход от законотворчеството на европейско и на национално равнище, така че да не се правят излишни експерименти и да се изгражда доверие между потребителите и бизнеса, както и да се осигурят справедливи, прозрачни и равни условия за всички предприятия.

5.3 Рамката на икономиката на данните трябва да бъде развивана в дух на преносимост на данните по начин, предоставящ на МСП и на гражданите

---

¹⁸ [ОВ на ЕС С 388, 31.12.1994, с. 14.](#)

възможности да управляват, споделят и продават данните си, както и да управляват данните, събирани за тях от публичния сектор.

- 5.4 МСП се нуждаят от реципрочност при обмена на данни, така че ЕК трябва да развива трансграничния обмен на данни и тяхната защита при договарянето на многостранни и двустранни търговски споразумения и при възможност да ги включва в рамките на СТО.
- 5.5 Дизайнът на Общите правила за защита на личните данни трябва да е основан на реалността. До момента липсва достатъчно яснота сред предприятията за неговото прилагане и особено за МСП. По тази причина Регламентът и прилагащото го законодателство на национално равнище следва да бъдат преоценени така, че да отчитат специфичната ситуация на МСП, тъй като е малко вероятно те да злоупотребят с лични данни. Необходимо е и да им се предоставят по-ясни насоки как да прилагат на практика тези изисквания.
- 5.6 Необходими са универсално разпознаваеми стандарти за данни, които да регламентират достъпа, търговията и ползването на данните, при чието разработване да се отчетат потребностите на МСП и съответните заинтересовани страни, така че те да бъдат достъпни и лесни за употреба.
- 5.7 Необходима е законова рамка на европейско и национално равнище по отношение достъпа до данни, включително до тези, генерирани на основа на машинно обучение. Европейската стандартизация трябва да отчита и въпросите, свързани с форматите на данните и отворените източници.
- 5.8 МСП следва да бъдат насърчавани да използват пълноценно цифровия единен пазар при техните трансгранични търговски отношения, при същите условия, както и за големите международни и европейски он-лайн търговци.
- 5.9 Необходими са действия за подобряване на „бизнес разузнаването“ на МСП, в смисъл насърчаване на тяхната способност за ефикасно управление и ползване на съответните данни, за да могат както да идентифицират възможни провали и да планират тяхното предотвратяване или преодоляване с цел удължаване на пригодността на продукта, така и да откриват начини за креативно привличане на клиенти, като по този начин се установяват ефикасни процедури за разпознаване и удовлетворяване на специфични потребителски нужди.
- 6. Основани на потребностите практически действия за подкрепа на МСП**

- 6.1** Независимо от безспорната си полезност¹⁹, за съжаление мрежата на посланиците на МСП не съумява да докаже своята реална полза в множество държави членки и е трудно да бъдат проследени резултатите от нейната работа. За да бъде активизирана тази отлична идея, е необходимо да ѝ бъде дадена по-важна роля, включително по-тесен и непосредствен контакт с националните и местните организации на МСП, както и да се насърчи обменът на добри практики и доклади. България следва да настоява националните посланици на МСП да бъдат дублирани от такива, номинирани от организациите на МСП. Посланиците следва да участват в Годишния доклад за МСП²⁰ и да получават основни насоки от ЕС за по-систематично и структурирано сътрудничество с организациите на МСП.
- 6.2** Европейското събрание на МСП е промотирано като "общо събрание на МСП" и идеята за такъв форум, където МСП да могат да се срещат, да споделят потребностите си и да търсят решения, е отлична. За да се повиши значението на събранието на МСП, да се направи работата му по-ефективна и да се засили ролята му на платформа за дискусии и вземане на решения, е препоръчително:
- 6.2.1 Да бъдат привлечени организациите на МСП в неговата подготовка и в прилагането на взетите решения, като им се даде реална роля в организационния процес.
- 6.2.2 Срещите на Събранието трябва да предлагат повече аналитични материали, съдържащи важни факти, тенденции, очаквания, представени от изтъкнати специалисти от академичните и изследователските среди.
- 6.2.3 Да бъде насърчавано прилагането на добри практики и успешни модели от провеждането на сходни форуми.²¹
- 6.2.4 Да бъде прилагана прозрачна и приобщаваща процедура за подбор на участниците, гарантираща подходяща комбинация от предприемачи, организации на МСП, посредници, представители на академичните и изследователските среди и на законодателната и изпълнителната власт от държавите членки.²²
- 6.2.5 На основа на работата и дискусиите на Събранието да бъдат изготвяни конкретни материали – например заключения, списъци с възможни действия

---

¹⁹ http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/small-business-act/sme-envoys_en. Докладът за дейността и други документи: <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=2666>.

²⁰ Annual SME Performance Review.

²¹ Например Финансовият форум EuroFi <http://www.eurofi.net/>, Годишният форум за финансови услуги и др.

и т.н. Всяка година да се публикува доклад за това как са изпълнени решенията от предходната.

6.2.6 Програмата и обхватът на дискусиите на Събранието да бъдат консултирани с МСП и техните представители.

6.3 По-ефикасна и удобна за МСП комуникация.

6.3.1 Информационните портали на ЕК и обществените консултации, които са важни за МСП, да бъдат преведени на всички европейски езици.

6.3.2 Необходима е по-добра координация на съществуващите мрежи за подкрепа посредством система „на едно гише“, отчитаща спецификите на всяка държава членка, за удобство на МСП.

6.3.3 Създаване на платформа за партньорство на заинтересованите от развитието на МСП страни – социални партньори и частни организации, на национално и регионално равнище, за взаимодействие с организациите на МСП.

6.3.4 Мерки за насърчаване на организациите на МСП при прилагането на политиките за развитие на МСП, включително посредством осигуряването на финансова подкрепа.

6.3.5 По-добро използване на независимите научни тела и публично-частните партньорства за сътрудничество с организациите на МСП, вместо аутсорсването към частни консултанти, които невинаги имат задълбочени познания за политиките на МСП при възлагането от ЕК на проучвания и анализи.

7. Подкрепяща регулаторна среда. Когато са несъобразено тежки, европейските, националните и местните законови изисквания са основна пречка за развитието на МСП, които нямат необходимите ресурси да се справят с тях. За да се избегне това, трябва да се спазват следните принципи:

7.1 ЕК и България да се съсредоточат върху качествения, а не върху количествения аспект на нормативните изисквания, както и върху целта и предназначението им.

---

²² Представителността и достъпът на организациите на МСП до годишното събрание на МСП са понастоящем под въпрос, тъй като "Достъпът и участието в Годишното събрание на МСП са само по покана". Списъкът на поканените остава непроменен на практика поне от десетилетие, без да има гаранция за това доколко поканените наистина представляват МСП в техните страни. Не се събират предварително идеи за темите за дискусия на Събранието, а дневният ред включва основно откъслечни примери за предприемачески успехи. Липсва информация за проведените дискусии и постигнатите резултати.

- 7.2** Процедурите за изпълнение на нормативните изисквания не трябва да са несъобразено дълги или скъпи. ИСС настоява административните такси в България да бъдат определяни така, че да покриват, но не и да надвишават необходимите за администриране на мерките разходи.
- 7.3** ИСС настоява да бъде възприет принципът на мълчаливото съгласие.
- 7.4** Принципът „само веднъж“ и тестът на МСП трябва да бъдат всеобхватно и систематично прилагани и да бъдат задължителни за всяко предложение за нов или за изменение на съществуващ нормативен акт или административна практика.²³
- 7.5** Тестът за МСП трябва да е задължителен при извършването на оценка на въздействието.
- 7.6** Да се насърчат и опростят бизнес трансферите за МСП при разумни разходи.
- 7.7** Да се приеме по-благоприятно, опростено и предвиждащо по-кратки срокове законодателство за търговската несъстоятелност, така че да се стимулира в умерени граници поемането на риск.
- 7.8** Да се предотврати ефективно злоупотребата с пазарно положение, особено от страна на големите търговски вериги и дружествата с монополно положение, като се предприемат действия за предотвратяване на прилаганите от тях търговски практики, отразяващи се негативно на МСП.
- 7.9** Друг сериозен проблем за българските МСП е големият обем на промоционалната търговия²⁴ в общия обем на оборота на търговските вериги (между 50 - 60% при среден за Европа около 20%). Това води до непопулярност и неразпознаваемост на българските търговски марки и е сериозна пречка пред развитието и утвърждаването на българските производители на местния и на международните пазари. За това ИСС настоява за незабавно предприемане на мерки за промяна на тази ситуация.
- 7.10** Да се въведе принципът на компенсиране на просрочени плащания, дължими от страна на държавата и общините, с прихващане на данъчни и осигурителни плащания.
- 7.11** Като отчита положителните страни на REACH като регулативен инструмент на европейско равнище, ИСС призовава българските институции за предоставяне на подкрепа на МСП по отношение на защита на позицията на

---

²³ <http://www.eurochambres.eu/Content/Default.asp?PageID=1&DocID=7733>.

²⁴ Търговия под търговска марка на съответната търговска верига, без маркетингови атрибути на производителите.

българските предприятия от засегнатите сектори при промени в нормативната среда.

8. Справяне с недостига на човешки ресурси и неподходяща квалификация.

МСП изпитват сериозни затруднения при намирането на квалифицирана работна ръка и особено притежаваща цифрови умения. За да се справят с това, МСП се нуждаят от подкрепа за:

- 8.1 Идентифициране, привличане и обучение на човешки ресурси.
- 8.2 Осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и медицинско обслужване за работниците – например посредством осигуряване на подобни услуги за клъстер от МСП, за да се намалят разходите и споделено да се отговори на техническите изисквания.
- 8.3 Осигуряване на извънсезонни програми за обучение на кадрите на МСП, за да се подпомогне задържането на персонал.
- 8.4 Професионалното образование и обучение (ПОО) да стане приоритетен избор, тъй като е един от основните инструменти за посрещане на потребностите на пазара на труда.
- 8.5 Увеличаване на броя на чираците, както и изготвяне на специални програми за менторство и наставничество, за да се привлекат млади кадри.
- 8.6 Създаване на мрежи и клъстери за развитие на специфични умения сред работниците. CEDEFOP подчертава необходимостта от повече сътрудничество, специално по отношение на обучението чрез работа, между организациите, предоставящи ПОО, университетите, изследователските центрове и фирмите. Придобиването на хоризонтални умения следва да бъде насърчавано в традиционното и продължаващо обучение, за да е в съответствие с променящите се изисквания на производствения процес и да се насърчават изобретателността и иновациите, включително по отношение на цифровата трансформация.
- 8.7 ИСС настоява компетентните държавни органи, в сътрудничество със социалните партньори, да дадат определение за „цифрови умения“, както и да предложат класификация във връзка с равнището на образование, професионална квалификация, професия и т.н.

9. Насърчаване на предприемаческия дух

- 9.1 Необходими са специални мерки за обръщането на тенденцията²⁵, при която преобладава понастоящем "предприемачеството по необходимост" над "предприемачеството поради възможност".
- 9.2 На европейско равнище е необходимо да се развие Планът за действие в областта на предприемачеството²⁶ до План за действие за развитие на предприемаческо съзнание и да се ускори прилагането му на практика.
- 9.3 България е необходимо да предприеме мерки за популяризиране на важноста на предприемачите и предприятията и ключовата им роля за създаването на работни места и генерирането на растеж, включително посредством създаването на специален Стълб на правата на предприемачите²⁷, който следва да покрива всички форми на предприемачество, както и да се обяви Година на предприемачеството.
- 9.4 Подкрепа и популяризиране на ролята на програмите за предоставяне на консултации и подобряване на управлението на малки и семейни традиционни предприятия, както и насърчаване на достъпа за тях до продължаващо обучение, особено в сферата на бизнес планиране, производствени стандарти, потребителско законодателство и други.
- 10. Достъп до пазари.** Много малка част от МСП²⁸ разглеждат международния пазар като достъпен за тях. Но дори и при достъп до местните и родните пазари МСП зависят от международните пазарни регулации. ИСС настоява за насърчаване на достъпа на МСП до международните пазари посредством въвеждането на разнообразни мерки и инструменти както за продукти, така и за услуги, както и за непрекъснат ангажимент за намаляване на регулативните и административните бариери. Мерките за подкрепа биха могли да включват:
- 10.1 Оценка на инструментите за подпомагане на МСП в различни сектори.
- 10.2 Включване на представителните организации на МСП в преговорите и подготовката на търговски споразумения.
- 10.3 Действия за подкрепа на интернационализацията на МСП посредством специални мерки, които да им позволяват да се възползват от възможностите на чуждестранните пазари. България да предвиди специални програми за финансиране на пилотни проекти за МСП за насърчаване на

---

²⁵ Данните показват, че 5 години след началото на кризата от 2008 г. броят на МСП в Европа нараства, но намаляват добавената стойност, произвеждана от тях, и броят на заетите - EC SME Performance Review dataset (2014 edition).

²⁶ COM(2012) 795 final.

²⁷ http://www.eurochambres.eu/custom/EUROCHAMBRES_proposal_for_a_European_Pillar_of_Entrepreneurial_Rights-2016-00213-01.pdf.

²⁸ В Швеция например - само 6%.

достъпа им до международни пазари, както и за предоставяне на обучение и информация за възможностите за достъп до пазарите на трети страни.

- 10.4 ЕК да осигури по-добра и ефективна организация на центрoвете, създадени за подкрепа на МСП на важни пазари – като Китай, Япония и др. На европейско равнище е необходимо по-добро и ефективно сътрудничество между представителните организации на МСП и органите по стандартизация.
- 10.5 Стандартите и IPR системите са все още непривлекателни за МСП, тъй като техните предимства не са им добре известни, разходите са твърде високи, а правилата са твърде сложни. ИСС настоява за разширяване на обхвата на патентните дейности и съответно за увеличаване на размера до 50 000 лева оборот, реализиран през предшестващата година.
- 10.6 Предотвратяване на некоректните търговски практики и злоупотреба с пазарно положение или сила при преговаряне (договорна сила), ползвани от големите търговски вериги, които налагат твърде тежки условия за търговия на продуктите на МСП.
- 10.7 Подобряване на дела на спечелени от МСП търгове за обществени поръчки.²⁹
- 10.8 Държавата да стимулира, подпомага, съдейства увеличението на размера и ефективността на експортното финансиране и застраховане на МСП.
- 10.9 Включване на представителните организации на МСП при справянето с последствията от природни и други бедствия посредством предоставянето на обучение и по-добра координация.

11. Устойчиви МСП

- 11.1 Рамката за преход към по-зелена и устойчива икономика трябва да бъде адаптирана към потребностите на МСП и особено на традиционните МСП. Преходът от линейна към кръгова икономика трябва да бъде подкрепен от широка кампания за повишаване на информираността, както и от действия по премахването на основните бариери – финансови и технологични, за да се постигне по-зелен, по-устойчив и кръгов бизнес модел.
- 11.2 Следващият план за действие на ЕС в областта на околната среда трябва да бъде основан на конкретни цели и да предвижда специфични инструменти (данъчни стимули, подкрепа за екологични иновации и инвестиции и др.). Специално внимание е необходимо за насърчаване на производителите да

---

²⁹ https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/strategy_en; <https://www.ppact.eu/>; <http://www.tenderio.com/>;

си сътрудничат за ефикасно споделяне на ресурсите. ИСС настоява обхватът на съществуващите технологични паркове да се разшири, както и на регионално и общинско равнище да се предвидят центрове, където производителите и доставчиците на услуги да могат да обменят информация, практики и съвети за по-екологично използване и управление на ресурсите – особено на водни, електрическа енергия, материали.

- 11.3 Да се насърчава споделянето на ресурси между МСП в рамките на сходни сектори или клъстери. Това би довело не само до екологични, но и до икономически ползи – намаляване на разходите за суровини и материали, за изграждане на необходима нова инфраструктура, за иновации, за намиране на нови приложения на „безполезни“ или „неизползваеми“ ресурси, както и за откриване на нови възможности за бизнес, при законова сигурност и липса на риск за нарушаване на нормативните разпоредби. Още повече, че сътрудничествата в подобни центрове биха могли да се ползват за основа на сертификация на европейско равнище на финалните резултати, като по този начин спомогнат за повишаване на конкурентоспособността на участващите МСП.

Проф. д-р Лалко Дулевски
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ